

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes lēmumam par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm"

COM(2011) 813 final – 2011/0390 (CNS)

(2012/C 143/18)

Ziņotājs: **Wolfgang GREIF** kgs

Padome saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 100. panta 2. punktu 2011. gada 22. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes lēmumam par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm"

COM(2011) 813 galīgā redakcija – 2011/0390 (CNS).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2012. gada 25. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 478. plenārajā sesijā, kas notika 2012. gada 22. un 23. februārī (2012. gada 22. februāra sēdē), ar 111 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Finanšu krīzes ceturtajā gadā stāvoklis Eiropas darba tirgū arvien pasliktinās. EESK pauž ļoti lielas bažas par to, ka ES stratēģijas "Eiropa 2020" prioritātē "Iekļaujoša izaugsme" izvirzītos nodarbinātības mērķus, iespējams, nevarēs sasniegt ar politikas principiem, kas veido pamatu Eiropas Savienībā pašlaik arvien biežāk īstenotajiem taupības pasākumiem, kuri vērsti uz krīzes pārvarēšanu. Eiropas Savienībā vienlaikus sākot taupības programmas, rodas draudi, ka savstarpēji pastiprinošā lejupslīde paātrināsies un izaugsmes izredzes vēl vairāk pasliktināsies. Tas negatīvi ietekmēs gan pēdējo ekonomikas stimulēšanas iespēju, proti, pieprasījumu iekšējā tirgū, gan stabilitātes nodrošināšanu un jaunu darbavietu radīšanu.

1.2. Turpmākajos gados nodarbinātības jomā Eiropa nonāks ļoti sarežģītā stāvoklī. Noteiktas iedzīvotāju grupas, jaunieši, cilvēki ar zemu kvalifikāciju, ilglaicīgi bezdarbnieki, migranti, romi un vientuļie vecāki, ir neaizsargātākas nekā visas pārējās sabiedrības grupas. Lai to novērstu, Eiropas un valstu līmenī steidzami jāveic mērķtiecīgi ieguldījumi, kuriem ir liela ietekme uz nodarbinātību, un tas ir jādara koordinēti, cenšoties palielināt to ietekmi, kas nozīmīga no nodarbinātības politikas viedokļa.

1.3. Tā kā jauniešu bezdarbs arvien palielinās un lielais ilglaicīgo bezdarbnieku skaits nemazinās, nodarbinātības politikas jomā EESK vēlas sniegt šādus ieteikumus, kas attiecas uz nodarbinātības pamatnostādņu īstenošanu:

gados vecākiem cilvēkiem un, jo īpaši, jauniešiem (bezdarba mazināšana, nodarbinātības iespēju uzlabošana). Vispārējie centieni atlikt konkrētu mērķu izvirzīšanu nodarbinātības jomā līdz šim nav bijis īpaši efektīvs risinājums.

— Šajā sakarā īpaša uzmanība jāvelta vienam rādītājam, kura mērķis ir būtiski samazināt to jauniešu skaitu, kuri nav nodarbināti un nav iesaistīti izglītības vai apmācības procesā (tā dēvētie *NEETs* (*not in education, employment or training*)).

— EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu par tā dēvēto "Eiropas jauniešu nodarbinātības garantiju", kas paredz, ka četros mēnešos pēc skolas beigšanas dalībvalstīm ir jānodrošina jauniešiem darbs, iespējas turpināt apmācību vai piedalīties pasākumos, kuru mērķis ir aktivizācija un iekļaušanās darba tirgū. Valstu reformu plānos ir jāparedz konkrēti pasākumi šī mērķa sasniegšanai.

— Dalībvalstīm, kurās jauniešu stāvoklis darba tirgū ir īpaši sarežģīts un kurām pašlaik jāievēro arī stingri budžeta ierobežojumi, būtu jāatvieglo piekļuve ES fondu līdzekļiem, kas paredzēti tādiem pasākumiem kā "Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija" (sākot ar līdzekļu izlietošanas vienkāršošanu un beidzot ar prasības, ka valstīm jāpiešķir līdzfinansējums, pagaidu atcelšanu).

— Līdztekus vispārējam mērķim Eiropas Savienībā sasniegt noteiktu nodarbinātības līmeni turpmāk būtu jāzīvirza kvantitatīvi ES mērķi, kas attiecas uz noteiktām sabiedrības grupām, piemēram, ilglaicīgiem bezdarbniekiem, sievietēm,

— Neraugoties uz saspringto stāvokli dalībvalstu budžetos, nebūtu jāsamazina un, ja vajadzīgs, būtu jāpalielina valstu un Eiropas finansējums izglītībai, kā arī jauniešu un ilglaicīgo bezdarbnieku nodarbinātības veicināšanai. Tāpēc

jaunajā finanšu plānā, ko sāks īstenot 2014. gadā, jauniešiem paredzētām iniciatīvām ir jāatvēr pietiekami daudz Eiropas Sociālā fonda un arī citu ES fondu līdzekļu.

- Visās ES dalībvalstīs jāpārskata un, ja vajadzīgs, jāpilnveido noteikumi attiecībā uz to jauniešu un ilglaicīgo bezdarbnieku iespējām saņemt ienākuma pabalstus, kuriem nav darba, bet kuri meklē darbu vai apmācības iespējas. Atbilstošus mērķus būtu ieteicams iekļaut valstu reformu programmās.
- EESK neatbalsta daudzus risinājumus jauniešu iesaistīšanai darba tirgū, kas nenodrošina stabilitāti un nepaver attīstības iespējas nākotnē. Nav atbalstāmas nestabilas darba attiecības un darba līgumi, kas negarantē drošību, bet jāīsteno pasākumi, lai nepieļautu, ka nodarbinātība uz noteiktu laiku un darbavietas ar zemu atalgojumu un sliktu sociālo aizsardzību kļūst par izplatītu parādību.
- EESK iesaka dalībvalstīm īpašu uzmanību veltīt visaptveroša valsts finansēta darba tirgus izveidei, un šajā darba tirgū publiskos līdzekļus izlietot, lai radītu pietiekami daudz atbilstošu darba vietu. Tā varētu nodrošināt, ka ilglaicīgi bezdarbnieki saglabā darba iemaņas un uzlabo prasmes un zināšanas. Tas novērstu nodarbinātu personu nabadzības palielināšanos un ļautu šādām personām netraucēti iekļauties parastajā darba tirgū, kad krīze būs beigusies.
- Norādot uz Komisijas iniciatīvu, kas saistīta ar prakses apgūšanu, EESK atbalsta ieceri radīt atbilstošu Eiropas kvalitātes sistēmu, lai veicinātu apmācībai labvēlīgu apstākļu nodrošināšanu un saistošu līgumu slēgšanu. Jānovērtē, vai citviet nebūtu daļēji ieviešama dažās dalībvalstīs jau sen veiksmīgi izmantotā duālās apmācības sistēma, kas apvieno vispārējo un profesionālo izglītību.

2. Ievads

2.1. ES Padome 2010. gada 21. oktobrī nolēma nodarbinātības politikas pamatnostādnes nemainīt līdz 2014. gadam, lai varētu koncentrēties uz to īstenošanu. To atjaunināšana būtu jāveic tikai īpašos gadījumos.

2.2. Neraugoties uz to, EESK saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 148. panta 2. punktu, kas paredz apspriesties ar Komiteju katru gadu, vēlas vēlreiz paust viedokli par pamatnostādņu īstenošanu,

- lai analizētu jautājumu, vai var paātrināt izvēršamo mērķu sasniegšanu, ievērojot vērojamas attīstības tendences darba tirgū un pašlaik Eiropas Savienībā bieži uzsvērtos politiskos principus attiecībā uz krīzes pārvarēšanu,
- kā arī paustu viedokli par jauniešu bezdarba un ilglaicīga bezdarba problēmas saasināšanos un sniegtu steidzami īstenojamus ieteikumus šajā politikas jomā.

2.3. EESK ļoti atzinīgi vērtē to, ka, 2010. gadā izstrādājot pamatnostādņu galīgo redakciju, vairāki Komitejas priekšlikumi⁽¹⁾ iekļauti Padomes lēmuma tekstā, taču atzīmē, ka uzmanība nav veltīta citiem norādītajiem trūkumiem. Tāpēc Komiteja vēlreiz atgādina dažas svarīgākās piezīmes, kuras izteiktas atzinumā un kuras nav zaudējušas īpašo nozīmību. Piemēram, minētajā atzinumā arī secināts,

- ka, cenšoties pārvarēt krīzi, pamatnostādnes nepietiekami atspoguļo to, ka vissvarīgākā prioritāte ir bezdarba mazināšana;
- ka jaunajās vadlīnijās daudz mazāk runāts par rīcību Eiropas līmenī, izvirzot tikai dažus Eiropas pamatmērķus un visu nodarbinātības politikas mērķu izvērzišanu atstājot dalībvalstu ziņā;
- ka līdztekus vispārējam mērķim Eiropas Savienībā sasniegt noteiktu nodarbinātības līmeni turpmāk būtu jāizvirza kvantitatīvi ES mērķi, kas attiecas uz noteiktām sabiedrības grupām, piemēram, ilglaicīgiem bezdarbniekiem, sievietēm, gados vecākiem cilvēkiem un arī jauniešiem;
- ka papildus jāizvirza kvantitatīvi ES mērķi, piemēram, attiecībā uz dzimumu līdztiesību, ilgtermiņa bezdarba novēršanu, tādu darba attiecību nepieļaušanu, kas nenodrošina pietiekamu sociālo aizsardzību, jauniešu bezdarba un bērnu un jauniešu nabadzības mazināšanu;
- ka vadlīnijās nav iekļautas konkrētas norādes attiecībā uz darba vietu kvalitāti.

2.4. Minētie jautājumi analizēti šajā atzinumā, ievērojot pašlaik vērojamas attīstības tendences Eiropas valstu darba tirgū pašreizējās krīzes apstākļos.

3. Nodarbinātības jomā vērojama stāvokļa pasliktināšanās, krīzei turpinoties

3.1. Finanšu krīze izvērtās par dziļu ekonomikas, parādu un sociālo krīzi⁽²⁾. Oficiāli pausts viedoklis, ka ES ekonomikas atveseļošanās ir apstājusies. Izskan arī arvien drūmākas prognozes par stāvokli Eiropas darba tirgū⁽³⁾. Krīzes sociālā ietekme arvien pieaug ne tikai tāpēc, ka daudzas ES dalībvalstis saskaras ar grūtībām ekonomikas jomā, bet arī tādēļ, ka vairums valdību uz tā dēvēto valsts parādu krīzi, ko izraisīja arī finanšu tirgus ļoti vājā regulēšana pēdējos gados, reaģē, īstenojot pastiprinātu taupības politiku un tā mēģinot nomierināt finanšu tirgu. Saskaņā ar nesen pieņemtajiem jaunajiem noteikumiem attiecībā

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "Priekšlikums "Padomes lēmums par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm — Stratēģijas "Eiropa 2010" integrēto pamatnostādņu II daļa", ziņotājs — Greif kgs, (OV C 21, 66. lpp., 21.01.2011.).

⁽²⁾ EESK vairākos atzinumos un saistībā dažādiem pasākumiem paudusi viedokli par krīzes sekām un veicamajiem krīzes pārvarēšanas pasākumiem. Prominents piemērs ir Komitejas priekšsēdētāja paziņojums plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada decembrī (http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces20-2011_di_de.doc).

⁽³⁾ Skatīt, piemēram, Eiropas Komisijas nesen publicēto rudens prognozi laikposmam no 2011. līdz 2013. gadam.

uz eurozonas ekonomikas pārvaldību gandrīz visās ES dalībvalstīs veicamā konsolidācija būs vērsta uz valsts budžeta deficīta samazināšanu, veicot publisko tēriņu dažkārt sāpīgu samazināšanu, kas galvenokārt izpaudīsies kā sociālo izdevumu un publisko pakalpojumu ierobežošana⁽⁴⁾. Šī politika ierobežo iespējas darba tirgū, jo īpaši to sabiedrības grupu locekļiem, kuru stāvoklis jau līdz šim bijis nelabvēlīgs.

3.2. Tāpēc Eiropā stāvoklis nodarbinātības jomā turpmākajos gados būs ļoti sarežģīts. Finanšu un ekonomikas krīzes ceturtajā gadā iespējas atrast darbu turpinās samazināties. Neraugoties uz ekonomikas stimulēšanas pasākumiem, ko veica, krīzei sākoties, un ekonomikas atveseļošanas dažās ES dalībvalstīs, no 2008. līdz 2011. gadam **bezdarbs** Eiropas Savienībā pieauga no 6,9 % līdz 9,4 %⁽⁵⁾.

3.3. Pašlaik Eiropas Savienībā darba nav 22 miljoniem cilvēku, turklāt ES dalībvalstīs ir vērojamas lielas atšķirības. Piemēram, 2011. gada 2. ceturksnī bezdarba līmenis Austrijā, Luksemburgā un Nīderlandē bija 5,5 %, bet Īrijā, Lietuvā, Latvijā un Grieķijā tas sasniedza vairāk nekā 14 % un Spānijā — 21 %. Jauniešus bezdarbs skāris vēl vairāk. Vairākās valstīs — ne tikai Eiropas dienvidos — krīzes laikā stāvoklis pasliktinājās tik ļoti, ka tas rada satraukumu: bezdarba līmenis Spānijā, Īrijā un Dānijā, kur gan tas pirms krīzes bija zems, paaugstinājās divas reizes un Baltijas valstīs pat trīs reizes. 2010. gadā bezdarbs samazinājās tikai Vācijā un Luksemburgā. Neraugoties uz bezdarba palielināšanos, dažās dalībvalstīs vērojams arī brīvo darbavietu skaita pieaugums. Demogrāfiskās attīstības un notiekošo strukturālo pārmaiņu dēļ jāreķinās, ka šī paradoksālā tendence izpaudīsies vēl vairāk.

— Krīzes laikā bezdarba pieaugums īpaši smagi skāris **jauniešus un mazkvalificētus darba ņēmējus**, turklāt bezdarba rādītāji abās grupās vēl pirms krīzes bija daudz sliktāki nekā vidējie rādītāji.

— **Mazizglītotu** personu bezdarba līmenis 2011. gada 2. ceturksnī sasniedza 16,3 %, savukārt cilvēku ar vidējo un augstāko izglītību bezdarba līmenis bija attiecīgi 8,6 % un 5,3 %.

— **Visās vecuma grupās gan vīriešu, gan arī sieviešu** bezdarba līmenis ir paaugstinājies. 2011. gada 2. ceturksnī tas sasniedza attiecīgi 9,4 % un 9,5 %. Pirmajā krīzes posmā straujāk paaugstinājās vīriešu bezdarba līmenis, jo tā vairāk skāra nozares (piemēram, ražojošo rūpniecību un celtniecību), kur pārsvarā strādā vīrieši. Otrajā krīzes posmā straujāk

paaugstinājās sieviešu bezdarba līmenis, jo veiktie taupības pasākumi vairāk skāra nozares (piemēram, pakalpojumu nozari un valsts sektoru), kur galvenokārt strādā sievietes.

— Bezdarba pieaugums īpaši smagi skāris migrējošos darba ņēmējus, kuru bezdarba līmenis vēl pirms krīzes bija augstāks nekā vidējais. Viņu bezdarba līmenis 2011. gada 2. ceturksnī sasniedza 16,3 %.

— **Ilgtermiņa bezdarbs** (ilgāk nekā 12 mēneši), kura statistikas rādītāji kādu laiku bija ievērojami uzlabojušies, jo strauji pieauga darbu nesen zaudējušo skaits, 2011. gada 2. ceturksnī Eiropas Savienībā atkal sasniedza pirmskrīzes līmeni, proti, 43 %. Valstīs, kuras krīze skāra ļoti smagi un jau pašā sākumā (Spānija, Īrija, Baltijas valstis), stāvoklis salīdzinājumā ar 2008. gadu būtiski uzlabojas. Tā kā pieprasījums nepaliekas, tuvākajā laikā šī bezdarbnieku grupa būtiski palielināsies.

3.4. Tā kā **jauniešu bezdarbs** vēl pirms krīzes bija sasniedzis satraucoši augstu līmeni, EESK jau tad norādīja, tā ir viena no nopietnākajām problēmām Eiropas darba tirgū⁽⁶⁾. Jauniešu bezdarbs visur strauji pieauga, un pašlaik tā līmenis Eiropas Savienībā sasniedzis gandrīz 21 %. Vairāk nekā 5 miljoniem jauniešu (vecumā no 15 līdz 24 gadiem) pašlaik nav darba vai apmācības iespēju, un tam ļoti smagas individuālas un sociālas sekas. Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonda (*Eurofound*) nesen veikti aprēķini liecina, ka izmaksas, ko rada jauniešu atstumtība no darba tirgus, Eiropas Savienībā katru gadu sasniedz vairāk nekā 100 miljardus *euro*⁽⁷⁾. Grieķijā un Spānijā vairāk nekā 40 % jauniešu un Latvijā, Lietuvā un Slovākijā gandrīz katram trešajam jauniešiem nav darba.

— Par jauniešu bezdarba satraucošo pieaugumu liecina divi rādītāji, proti, bezdarba līmenis⁽⁸⁾ un to jauniešu skaits, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā (*NEET* rādītājs), un abi rādītāji ir pasliktinājušies. Īpašu vērību raisa *NEET* rādītājs, jo tas atspoguļo, cik jauniešu vecumā no 15 līdz 24 gadiem **nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā** ("Not in Employment, Education or Training").

— Dalībvalstīs vērojamas lielas atšķirības. Vislabākais stāvoklis ir Dānijā, Nīderlandē, Slovēnijā un Austrijā, kur šis rādītājs ir 7 %, savukārt īpaši sliktis stāvoklis ir Itālijā un Bulgārijā, kur šis rādītājs ir attiecīgi 19,1 % un 21,8 %. ES 27 dalībvalstu vidējais rādītājs 2010. gadā bija 12,8 %. Izskatās, ka krīzes dēļ *NEET* rādītājs īpaši pasliktinājies Spānijā, Īrijā, Lietuvā, Igaunijā un Latvijā.

⁽⁴⁾ Lai gūtu priekšstatu par to, kā jaunā ekonomikas pārvaldības sistēma ietekmēs sabiedrību, skatīt EESK atzinumu par tematu "Jauno tiesību aktu par ekonomikas pārvaldību sociālās sekas", ziņotāja — *Bischoff* kdze (skatīt šī Oficiālā Vēstneša 23 lappusi).

⁽⁵⁾ Ja nav īpaši norādīts, dati iegūti no Eiropas Savienības darbaspēka apsekojuma (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction) un attiecas uz 2011. gada 2. ceturksni. Runa ir par iedzīvotājiem vecumā no 15 līdz 64 gadiem.

⁽⁶⁾ Skatīt EESK atzinuma par tematu "Jaunatne kustībā" 7. punktu, ziņotājs — *Trantina* kgs, līdzziņotājs — *Mendoza Castro* kgs (OV C 132, 55. lpp., 03.05.2011.).

⁽⁷⁾ *Eurofound* nesen veikti aprēķini liecina, ka izmaksas, ko rada šī jauniešu atstumtība no darba tirgus, Eiropas Savienībā katru gadu sasniedz gandrīz 100 miljardus *euro*.

⁽⁸⁾ Lai mazinātu iespējamās pārpratumus, ko varētu radīt to jauniešu augstais bezdarba līmenis, kuri vēl apgūst profesiju, šeit runa ir par visiem strādājošiem jauniešiem.

— Vēl viena grupa, kuru zemā izglītības līmeņa dēļ bezdarbs apdraud īpaši, ir **personas, kas nav beigušas skolu**. Neraugoties uz to, ka krīzes laikā dažās valstīs (piemēram, Spānijā, Portugālē, Igaunijā, Latvijā un Apvienotajā Karalistē) to personu skaits, kas nav beigušas skolu, ir samazinājies, vidējais Eiropas rādītājs 2010. gadā bija 14,1 %, kas ir ļoti tālu no stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzītā mērķa, proti, 10 %⁽⁹⁾. Dalībvalstu atšķirības ir lielas. Portugālē un Spānijā šis rādītājs ir vairāk nekā 28 %, Maltā skolu nebeigušo personu skaits sasniedz 37 %, bet Slovākijā, Čehijas Republikā un Slovēnijā tas nepārsniedz 5 %⁽¹⁰⁾.

3.5. Šis bezdarbnieku skaita izmaiņas atspoguļo arī **nodarbinātības līmenis**, kas krīzes laikā ievērojami kritās: vecumā grupā no 20 līdz 64 gadiem Eiropas Savienībā tas kritās no 70,5 % 2008. gada 2. ceturksnī līdz 68,9 % 2011. gada 2. ceturksnī. Jau 2010. gadā, kad pamatnostādnes pieņēma, bija skaidrs, ka būs vajadzīgi veseli 10 gadi, lai atjaunotu gandrīz 10 miljonus darbavietu, kas kopš krīzes sākuma ir likvidētas. Kopš tā laika stāvoklis gandrīz nav uzlabojies. ES vidējie nodarbinātības rādītāji no 2010. gada 2. ceturksņa līdz 2011. gada 2. ceturksnim uzlabojušies tikai nelielā mērā; dažās ES dalībvalstīs pagājušajā gadā bija vērojams būtisks nodarbinātības pieaugums (Igaunija, Lietuva, Latvija un Malta), savukārt citās tā joprojām būtiski samazinās (Grieķija, Bulgārija, Slovēnija un Rumānija). ES dalībvalstis kopumā joprojām ir tālu no ES vispārējā mērķa sasniegšanas, proti, panākt, ka 2020. gadā vispārējās nodarbinātības līmenis (vecuma grupā no 20 līdz 64 gadiem) sasniedz 75 %⁽¹¹⁾. Ekonomikas krīzes laikā jauniešus vairāk nekā citas vecuma grupas skar ne tikai bezdarbs, bet arī nodarbinātības iespēju mazināšanās.

3.6. Tendences, kas bija vērojamas, īstenojot Lisabonas stratēģiju, turpinājās arī krīzes laikā, proti, pakāpeniski turpināja pieaugt **nepilnu laiku nodarbināto** skaits. Norādot uz lielajām dalībvalstu atšķirībām, jāatzīmē, ka Eiropas Savienībā nepilnu laiku nodarbināto skaits, kas 2008. gada 2. ceturksnī bija 17,6 % no nodarbināto kopskaita, palielinājās līdz 18,8 % 2011. gada 2. ceturksnī.

— Nepilnu laiku strādā daudz vairāk **sieviešu** nekā vīriešu, un 2011. gada 2. ceturksnī šādi nodarbināto sieviešu skaits bija 31,6 %, bet vīriešu — 8,1 %.

— **Nepilnu laiku nodarbināto skaits** Eiropas Savienībā ir pieaudzis, un jauniešus šī tendence ir skārusi daudz vairāk nekā vidēja vecuma un gados vecākus darba ņēmējus.

— Arī **vismazāk izglīto darba ņēmēju grupā** nepilnu laiku nodarbināto skaits ir pieaudzis vairāk.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_en.htm

⁽¹⁰⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/introduction>

⁽¹¹⁾ Skatīt EMCO/28/130911/EN-rev3, 27. un turpmākās lappuses.

— Krīzes apstākļos nepilna laika darbs cilvēkiem ļauj nezaudēt saikni ar darba tirgu un paver labas iespējas pārejai uz darbu pilnā slodzē, kad krīze beigsies.

— Krīzes laikā ievērojami pieaudzis arī to darba ņēmēju skaits, kuri **spiesti strādāt nepilnu darba laiku**⁽¹²⁾. Valstīs, ko krīze skārusi vissmagāk (Baltijas valstīs, Spānijā, Īrijā), to darba ņēmēju skaits, kuri spiesti strādāt nepilnu darba slodzi, no 2008. līdz 2010. gadam pieauga daudz vairāk nekā vidēji Eiropas Savienībā. Tā kā sievietes aprūpē bērnus vai darba nespējīgus pieaugušos, to sieviešu skaits, kuras strādā nepilnu slodzi, daudzās valstīs joprojām ir liels.

3.7. **Darba attiecībās uz noteiktu laiku** esošu personu īpatsvars 2007. gada 2. ceturksnī pieauga, sasniedzot līdz šim augstāko līmeni Eiropas Savienībā, proti, 14,6 %. Šie ES darbaapkekojuma dati aptver arī pagaidu darbiniekus, ja vien viņi nav noslēguši rakstisku darba līgumu uz nenoteiktu laiku⁽¹³⁾. Tā kā krīzes laikā noteikta laika darba ņēmējus un pagaidu darbiniekus smagi skāra bezdarbs, viņu kopskaits 2009. gada 2. ceturksnī samazinājās līdz 13,5 %. Nesenais pieaugums līdz 14,2 %, kas konstatēts 2011. gada 2. ceturksnī, liecina, ka uzņēmumi cenšas pieņemt darbā darba ņēmējus, kuriem darba līgums ir uz noteiktu laiku, un darba ņēmējus no sabiedrībām, kas norīko darbiniekus pagaidu darbam. Tas liecina arī par darba devēju neticību, ka ekonomikas atlabšana turpināsies, un viņu pūliņiem šajos apstākļos risināt problēmas.

— To cilvēku skaits, kuriem ir darba attiecības ar noteiktu laiku, **dalībvalstīs** ir ļoti **atšķirīgs**. Dažās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, piemēram, Rumānijā, Bulgārijā, Lietuvā un Igaunijā viņu skaits nepārsniedz 5 %, savukārt Portugālē, Spānijā un Polijā šis rādītājs ir no 23 % līdz 27 %.

— Gados jaunie darba ņēmēji (vecumā no 15–24 gadiem) ir grupa, kurā darba attiecības uz noteiktu laiku ir visizplatītākās (2010. gadā tie bija 42,2 %). Šāds stāvoklis vērojams gandrīz visās valstīs. Zināmā mērā daudzās nozarēs nereti varam vērot, ka **jaunieši vispirms stājas darba attiecībās uz noteiktu laiku**. Bieži tomēr tā nav brīvprātīga izvēle. Tas ir viens no cēloņiem, kāpēc krīzes apstākļos jauniešu stāvoklis darba tirgū tik ļoti pasliktinājās.

— To darba ņēmēju grupā, kuriem darba attiecības ir uz noteiktu laiku, 20 % ir **mazkvalificēti darba ņēmēji**, un šis rādītājs ir daudz augstāks nekā vidēji kvalificētu un augsti kvalificētu darba ņēmēju grupā (apmēram 12–13 %).

⁽¹²⁾ “Spiesti strādāt nepilnu darba laiku” nozīmē “nevarēja atrast darbavietu, kur jāstrādā pilna slodze”.

⁽¹³⁾ Būtu ieteicams, ka Eurostat turpmāk noteikta laika darba ņēmējus un pagaidu darbiniekus uzskaitītu atsevišķi.

— To cilvēku skaits, kuri ir **spiesti stāties darba attiecībās uz noteiktu laiku**, no 2008. līdz 2010. gadam palielinājās par 2 %; šī tendence visvairāk izaužas divās valstīs, kuras krīze skāra vissmagāk, proti, Lietuvā un Īrijā, kā arī Čehijas Republikā, Dānijā un Lielbritānijā.

3.8. **Nodarbināto personu nabadzība:** Eurostat 2009. gadā publicētie dati liecina, ka gan noteikta laika darba ņēmēji, gan pagaidu darbinieki, kā arī jaunieši un vientuļie vecāki, neraugoties uz to, ka viņiem ir darbs, saskaras ar lielākiem nabadzības draudiem nekā darba ņēmēji, kuriem ir darba attiecības uz nenoteiktu laiku, un uz pilnu slodzi nodarbinātie.

— **Gados jaunie darba ņēmēji** (vecumā no 18 līdz 24 gadiem), **neraugoties uz atrašanos darba attiecībās**, saskaras ar daudz lielākiem **nabadzības draudiem** ⁽¹⁴⁾ nekā darba ņēmēji (vecumā no 24 līdz 64 gadiem) vidēji vairākās ES dalībvalstīs.

— Tāpat arī nesamērīgi daudz **vientuļo vecāku**, kas bieži spiesti strādāt nepilnu slodzi, un mazkvalificētu darba ņēmēju veic darbu uz noteiktu laiku vai nepilnas slodzes dabu, un ļoti daudzi šīs grupas pārstāvji strādā slikti atalgotu pilnas slodzes darbu, un tāpēc palielinās **trūcīgo nodarbināto personu** skaits.

4. ES taupības politika negatīvi ietekmē stāvokli darba tirgū un apgrūtina nodarbinātības politikas mērķu sasniegšanu

4.1. Eiropas Savienībā vienlaikus sākot taupības programmas, savstarpēji pastipriņošā lejupslīde var paātrināties un izaugsmes izredzes var vēl vairāk pasliktināties. Tā kā daudzas valstis pietiekamu uzmanību arī nevelta veicamajām strukturālajām reformām un jaunas izaugsmes iespējas nepaveras, izdevumu samazināšana negatīvi ietekmēs pēdējo ekonomikas stimulēšanas iespēju, proti, pieprasījumu iekšējā tirgū, un tāpēc samazināsies nodokļu ieņēmumi un palielināsies sociālie izdevumi. Pastāv draudi, ka budžeta deficīts vēl vairāk palielināsies, un tāpēc arvien vairāk ES dalībvalstu nespēs īstenot ekonomikas politikas pasākumus. Šāda pieeja, proti, budžeta konsolidācija, galvenokārt īstenojot taupības pasākumus, ir ne tikai sociālā ziņā apšaubāma, bet tā arī mazina ekonomikas atveseļošanās iespējas nākotnē. EESK pauž ļoti lielas bažas par to, ka krīzi nevarēs pārvarēt ar šiem pasākumiem un ES nodarbinātības stratēģijā izvirzītie mērķi arī nebūs sasniedzami.

4.2. EESK tāpēc atkārtoti rosina īstenot vēl vienu Eiropas ekonomikas atveseļošanas programmu, kurai būtu liela ietekme, ja raugāties no nodarbinātības politikas viedokļa, un kuras apmērs būtu 2 % no IKP ⁽¹⁵⁾. Līdztekus valstu veiktiem papildu

ieguldījumiem, kam jābūt saskaņotākiem, lai palielinātu nodarbinātības politikas pasākumu ietekmi, ir jāparedz arī nozīmīgi Eiropas investīciju projekti. Ieguldījumiem, kuriem ir liela ietekme uz nodarbinātību, būtu jāpiešķir 1 % paredzēto līdzekļu, kas būtu jānovirza arī nodarbinātības politikas pasākumiem, kuri var būt dažādi, jo ES dalībvalstu reģionos stāvoklis darba tirgū ir atšķirīgs.

4.3. Publisko budžetu līdzekļus nevarēs izmantot pilnīgi visām vajadzībām, piešķirot finansējumu gan banku glābšanai, gan sociālām un novatoriskām investīcijām, gan uzņēmumu atbalstam. EESK uzskata, ka budžetu vieda konsolidācija nedrīkst ietvert tikai izdevumu samazināšanu, kas būtu jāveic sociāli atbildīgi, bet tā jāveic, noteikti arī meklējot jaunus ienākumu avotus. Īpaši svarīgi ir palielināt dalībvalstu nodokļu bāzi. Turklāt būtu jāapsver arī visaptverošas izmaiņas nodokļu sistēmās, un šajā procesā jāpievēršas jautājumam par dažādiem ienākumu un īpašumu veidiem piemērojamajām nodokļu likmēm. Tas jādara, vienlaikus paaugstinot publisko izdevumu efektivitāti un palielinot to mērķtiecību.

4.4. EESK uzskata, ka taupības pasākumi nedrīkst vairot nabadzības draudus un nevienlīdzību, kas pēdējos gados jau ir palielinājusies. Īstenojot visus pasākumus krīzes pārvarēšanai, jānodrošina, lai tie krīzes apstākļos un pēc krīzes nekavētu pieprasījuma un nodarbinātības palielināšanos un sociālās ietekmes mazināšanu. Dalībvalstīm arī jāievēro, ka pasākumi ekonomikas un valsts parādu krīzes pārvarēšanai nedrīkst apdraudēt publiskos ieguldījumus, kas saistīti ar nodarbinātības politiku un vispārējo un profesionālo izglītību. EESK rosina veikt efektīvu ietekmes novērtēšanu, lai noskaidrotu, kā var sasniegt ES izvirzīto mērķi līdz 2020. gadam vismaz 20 miljoniem cilvēku pavērt iespējas izkļūt no nabadzības un sociālās atstumtības.

4.5. Taupības pasākumi vissmagāk skar galvenokārt tos, kuri ir atkarīgi no valsts piešķirtajiem sociālajiem pabalstiem, arī tos, kurus apdraud nestabilas darba attiecības, un citas grupas, kas daba tirgū nonākušas nelabvēlīgā stāvoklī. Bezdarbs parasti vissmagāk skar arī tos, kuriem ir grūti piekļūt un kuriem ir ierobežotas iespējas piekļūt ienākumu pabalstam. Tāpēc vajadzīgi pietiekami, efektīvi un ilgtspējīgi sociālā nodrošinājuma tīkli, un īpaša uzmanība jāpievērš vissmagāk skartajām un darba tirgū visneaizsargātajām iedzīvotāju grupām (arī jauniešiem, migrantiem, romiem, cilvēkiem ar invaliditāti, vientuļajām mātēm un mazkvalificētajiem).

4.6. Par problēmām, kas darba tirgū radīsies Eiropas sabiedrības novecošanas dēļ, EESK jau pieņēmusi pauda atzinumu un norādījusi, ka visefektīvākā stratēģija noteikti ir pastāvošā nodarbinātības potenciāla pēc iespējas plašāka izmantošana. Tas panākams, īstenojot mērķtiecīgu izaugsmes politiku un visaptverošu

⁽¹⁴⁾ Ienākumi nepārsniedz 60 % no vidējiem ienākumiem attiecīgajā valstī.

⁽¹⁵⁾ Skatīt EESK atzinuma par tematu "Samita par nodarbinātības jautājumiem rezultāti" 3.1. punktu, ziņotājs — Greif kgs, (OV C 306, 70. lpp., 16.12.2009.).

politiku, kas veicina līdzdalību. Šāda politika ir gados vecākiem cilvēkiem piemērotas darba vides radīšana, apmācības un tālākizglītības iespēju būtiska paplašināšana, kvalitatīvi augstvērtīgu un ražīgu darba vietu radīšana, efektīvu sociālās drošības sistēmu izveide un visaptveroši pasākumi, kas veicina profesionālās un ģimenes dzīves apvienošanu, un daudzi citi pasākumi⁽¹⁶⁾. Tautsaimniecībā jāizmanto arī visas iespējas, ko paver tā dēvētā “sirmgalvju ekonomika” (“silver economy”).

5. Jauniešu nodarbinātība un ilgtermiņa bezdarbs — aicinājumi un ieteikumi

5.1. Tālejošu ES mērķu izvirzīšana jauniešu nodarbinātības jomā

5.1.1. Pieņemtajās pamatnostādņēs minēts viens rādītājs, kura mērķis ir mazināt to jauniešu skaitu, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā (NEET). Kaut arī dalībvalstis paredzējušas dažādus pasākumus, ievērojot NEET apakšgrupu atšķirīgās īpatnības un uzmanību veltot arī īpaši atstumtajiem⁽¹⁷⁾, tomēr joprojām nav izvirzīti konkrēti mērķi attiecībā uz jauniešu bezdarba mazināšanu un jauniešu nodarbinātības iespēju uzlabošanu. **EESK vēlreiz uzsver, ka šis svarīgais jautājums pamatnostādņēs ir jāatspoguļo daudz skaidrāk, galvenokārt papildinot tās ar kvantitatīviem Eiropas mērķiem attiecībā uz jauniešu nodarbinātību: jo īpaši, 1) mērķi ievērojami samazināt jauniešu bezdarbu un 2) termiņu, kurš nedrīkst pārsniegt četrus mēnešus un kurā jauniešiem ir jānodrošina darba vai apmācības iespējas.** Tas, ka konkrētu mērķu izvirzīšana jaunatnes nodarbinātības jomā ir atstāta dalībvalstu pārziņā, tomēr nav sniedzis lielu labumu; tikai dažas dalībvalstis to reformu programmās ir izvirzījušas atbilstošus mērķus⁽¹⁸⁾.

5.2. Dalībvalstīm konsekventi jānodrošina “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija” tiem jauniešiem, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nav iesaistīti apmācībā

5.2.1. EESK pauž gandarījumu par to, ka pamatiniciatīvā “Jaunatne kustībā”, ierosinot ieviest “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantiju”, iekļauts Komitejas priekšlikums panākt, ka četrus mēnešos pēc skolas beigšanas jauniešiem ir nodrošināts darbs, iespējas turpināt apmācību vai piedalīties pasākumos, kuru mērķis ir aktivizēšana un iekļaušanās darba tirgū⁽¹⁹⁾. **Šai sakarā EESK pilnībā atbalsta Komisijas prasības, ka dalībvalstīm nekavējoties jāapzina attiecīgie šķēršļi. Valstu reformu plānos ir jāparedz konkrēti pasākumi šo šķēršļu novēršanai.** Daudzās dalībvalstīs nodarbinātības dienestiem būs būtiski

⁽¹⁶⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Eiropas darba tirgus nākotne — meklējot efektīvus risinājumus demogrāfiskās attīstības radītajām problēmām”, ziņotājs — Greif kgs, (OV C 318, 1. lpp., 29.10.2011.).

⁽¹⁷⁾ “Young People and NEETs in Europe: first findings” — Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds (Eurofound) — EF1172EN (<http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/72/en/1/EF1172EN.pdf>).

⁽¹⁸⁾ Tikai četras valstis (Beļģija, Čehijas republika, Bulgārija, Igaunija) 2011. gadā to reformu programmās izvirzījušas mērķus, kas saistīti ar jauniešu bezdarba mazināšanu.

⁽¹⁹⁾ “Jaunatne kustībā”, COM(2010) 477, 5.4. punkts.

jāpaplašina to sniegtais konkrētais atbalsts, īpašu uzmanību veltot atstumtajām iedzīvotāju grupām (jo īpaši arī migrantiem un romiem).

5.2.2. Prioritātes, par kurām panākta vienošanās un kuras minētas nodarbinātības politikas pamatnostādņēs, dalībvalstīm efektīvi jāīsteno arī jauniešu nodarbinātības jomā, un jāizvirza atbilstošas un tālejošas prasības un mērķi, īstenojot arī līdzsvārotus pasākumus elastīguma un drošības palielināšanai, veicinot darbaspēka mobilitāti, izveidojot atbilstošas sociālā nodrošinājuma sistēmas, kas atvieglo pāreju darba tirgū, veicinot uzņēmējdarbības garu un radot piemērotus pamatnosacījumus, kuri sekmē darbavietu saglabāšanu un radīšanu, jo īpaši mazajos un vidējos uzņēmumos.

5.3. Lielāks ES finansējums un vieglāka piekļuve ES finansējumam, kas paredzēts jauniešu un ilgtermiņa bezdarba mazināšanai

5.3.1. EESK uzsver: lai īstermiņā pazeminātu jauniešu un ilgtermiņa bezdarba līmeni, tieši arī laikā, kad stāvoklis budžetos ir saspringts, jāīsteno īpaši pasākumi sociālās, izglītības un nodarbinātības politikas jomā. Komisijas nesen publicētajā paziņojumā “Jaunatnes iespēju iniciatīva”⁽²⁰⁾ norādīts: “Vajadzīga ātra un nebirokrātiska palīdzība galvenokārt tajās valstīs, kur jauniešu bezdarba līmenis ir visaugstākais.”⁽²¹⁾ **Dalībvalstīm, kur jauniešu stāvoklis darba tirgū ir īpaši problemātisks un ilgtermiņa bezdarba līmenis ir augsts un kurām pašlaik jāievēro arī stingri budžeta ierobežojumi, būtu jāatvieglo piekļuve ES fondu līdzekļiem, kas paredzēti īpaši tādiem pasākumiem kā “Eiropas jauniešu nodarbinātības garantija” un ieguldījumiem, kuri rada darba vietas. Ir vajadzīgas pragmatiskas un elastīgas procedūras, būtu jāvienkāršo līdzekļu izlietošanas pārvaldība, un uz laiku pat būtu jāatceļ prasība, ka dalībvalstīm jāpiešķir līdzfinansējums, ja tās vēlas saņemt līdzekļus no Eiropas Sociālā fonda un citiem ES fondiem.**

5.4. Pietiekams jaunā ES budžeta finansējums jauniešu un ilgtermiņa bezdarba mazināšanai

5.4.1. EESK jau uzsvērusi, ka, neraugoties uz budžeta prioritāšu pārskatīšanu, kas ekonomikas krīzes dēļ bija jāveic visās ES dalībvalstīs, nebūtu jāsamazina un, ja vajadzīgs, būtu jāpalielina valstu un Eiropas finansējums izglītībai, kā arī jauniešu un ilglaicīgu bezdarbnieku nodarbinātības veicināšanai⁽²²⁾. **Tāpēc EESK ierosina, ka jaunajā finanšu plānā, ko sāks īstenot 2014. gadā, iniciatīvām, kas paredzētas jauniešiem un ilglaicīgiem**

⁽²⁰⁾ Skatīt attiecīgos Komisijas priekšlikumus, kas minēti nesen publicētajā paziņojumā “Jaunatnes iespēju iniciatīva”, COM(2011)933.

⁽²¹⁾ Padomes lēmums 2010/707/EU, 7. pamatnostādne.

⁽²²⁾ Skatīt EESK atzinumu par tematu “Jaunatne kustībā”, COM(2010) 477, 5.4. punktu, ziņotājs — Soares kgs, (OV C 318, 50. lpp., 29.10.2011.).

bezdarbniekiem, ir jāatvēr pietiekami daudz Eiropas Sociālā fonda līdzekļu⁽²³⁾. EESK arī uzskata, ka būtu jāpārbauda, kā varētu izmantot arī citus ES fondus, lai īstenotu pasākumus jauniešu un ilgtermiņa bezdarba mazināšanai.

5.5. Jauniešiem un ilglaicīgiem bezdarbniekiem paredzēto bezdarba pabalstu pieejamības uzlabošana

5.5.1. ES dalībvalstīs būtiski atšķiras iespējas piekļūt sociālā nodrošinājuma pabalstiem un to lielums, un te runa nav tikai par jauniešiem. Nodarbinātības politikas pamatnostādnes dalībvalstīs pamatoti rosinātas pielāgot tur izveidotās sociālā nodrošinājuma sistēmas, lai, darba tirgus elastībai palielinoties, nerastos sociālā nodrošinājuma nepilnības. Tas attiecas uz visām sabiedrības grupām. EESK uzskata, ka pārāk maz uzmanības līdz šim ir veltīts vairumā ES dalībvalstu tomēr vērojamo trūkumam, proti, jauniešu ļoti ierobežotajām iespējām saņemt bezdarba pabalstus⁽²⁴⁾. Dažas valstis krīzes laikā ir palielinājušas atstumto sabiedrības grupu — arī jauniešu — iespējas, ievērojot attiecīgus nosacījumus, saņemt bezdarba pabalstus. Šo pasākumu īstenošanas termiņš tomēr ir ierobežots, un pastāv draudi, ka, īstenojot taupības programmas, šos pasākumus pārtrauks.

5.5.2. **EESK ierosina, ka visās dalībvalstīs jāpārskata un, ja vajadzīgs, jāpilnveido noteikumi attiecībā uz to nenodarbināto jauniešu un ilglaicīgo bezdarbnieku iespējām saņemt pabalstus, kuri vēlas strādāt un meklē darbu vai apmācības iespējas. Atbilstošus mērķus būtu ieteicams arī iekļaut valstu reformu programmās.** Tas būtiski sekmētu daudzu jauniešu, kas cenšas iekļūt darba tirgū, nedrošā stāvokļa uzlabošanu.

5.6. Nepastāvīgu darba attiecību un neregulētu nodarbinātības veidu ierobežošana apmācības un prakses vietās

5.6.1. Vecuma grupā no 15 līdz 24 gadiem ne tikai bezdarbs ir divas reizes lielāks nekā pieaugušo grupā. Lielāks ir arī šīs grupas pārstāvju skaits, kas saskaras ar tādām problēmām kā nestabilas darba attiecības (dažās valstīs vairāk nekā 60 %), neregulēti apmācības un prakses veidi (galvenokārt dienviņu valstīs⁽²⁵⁾) un kvalifikācijas līmenim neatbilstoša nodarbinātība. **EESK neatbalsta tos pārmērīgi daudz risinājumus, kuri nav vērsti uz pastāvību un kuriem trūkst perspektīvas**

⁽²³⁾ Piemēram, EESK rosina 40 % ESF līdzekļu novirzīt nodarbinātības un profesionālās mobilitātes veicināšanai, nodrošinot arī, ka daudzu sākot projektu prioritāte ir jauniešiem paredzēti pasākumi. Skatīt EESK atzinumu par tematu "Eiropas Sociālais fonds", (skatīt šī Oficiālā Vēstneša 82 lappusi), ziņotājs — M. Verboven, līdzziņotājs — M. Cabra de Luna, 1.5. un 4.1.2. punkts.

⁽²⁴⁾ Darbaspēka apsekojuma dati (Eurostat) liecina, ka ES 27 dalībvalstīs jauniešiem (vecumā no 15 līdz 24 gadiem) ir trīs reizes mazāk iespēju saņemt bezdarba pabalstus nekā citām sabiedrības grupām un krīzes laikā stabili uzlabojumi šajā jomā nav vērojami.

⁽²⁵⁾ Šāda problēma nav vērojama Ziemeļeiropas valstīs, kur daudzos gados uzkrāta praktiska pieredze, regulējot attiecības starp mācekļiem, apmācības iestādēm un darba devējiem. Tas sakāms arī par valstīm, kur jau ilgi un efektīvi darbojas duālā mācekļu apmācības sistēma (Vācija, Austrija).

jauniešu integrēšanai nodarbinātības apritē: ir nevis jāorientējas uz nestabilām darba attiecībām un nedrošiem darba līgumiem, bet gan jāsekmē, ka nodarbinātība uz noteiktu laiku un darba vietas ar zemu atalgojumu un vāju sociālo aizsardzību nekļūst par normu jauniešu nodarbinātības jomā.

5.6.2. EESK vairākos atzinumos ir paudusi viedokli par vajadzīgo rīcību, kuras mērķis ir pielāgojumi izglītības un kvalifikācijas jomā, lai arī nodrošinātu, ka jaunieši iegūst darba tirgū pieprasītu apmācību⁽²⁶⁾. Lai novērstu darba tirgū vērojamo piedāvājuma un pieprasījuma neatbilstību, ko rada arī nepietiekamais kvalifikācijas līmenis, ierobežotā ģeogrāfiskā mobilitāte vai neatbilstošais atalgojums⁽²⁷⁾, apmācības iestādēm mācību plāni būtu jāpielāgo arī darba tirgus prasībām, darba devējiem būtu jāpaplašina to paņēmieni loks, kurus viņi izmanto jaunu darba ņēmēju piesaistīšanai, un iestādēm jāiegulda līdzekļi efektīvos pasākumos, kas aktīvi īstenojami darba tirgū. Arī apmācībā iesaistītajiem ir jāuzņemas atbildība par savu turpmāko atbilstību darba tirgus prasībām.

5.6.3. **Runājot par Komisijas iniciatīvu, kas saistīta ar prakses apgūšanu, EESK atzinīgi vērtē iecerī radīt atbilstošu Eiropas kvalitātes sistēmu, un uzskata, ka būtu jāaicina uzņēmumi atbalstīt šo sistēmu, lai tie arī izglītības jomā atstumtiem jauniešiem nodrošinātu apmācībai labvēlīgus apstākļus un slēgtu ar viņiem savstarpēji saistošus līgumus.** Vairākās dalībvalstīs veiksmīgi darbojas duālās apmācības sistēma, kas apvieno vispārējo un profesionālo izglītību, un būtu jānovērtē, vai tā nebūtu citur daļēji pārņemama.

5.7. Jauniešu bezdarba problēmas risināšanas pamatprincipi

5.7.1. EESK ierosina veikt pasākumus, lai risinātu jauniešu bezdarba problēmu saskaņā ar šādiem pamatprincipiem: uzlabot jauniešu atbilstību darba tirgus prasībām, veicot vispārējās un profesionālās izglītības sistēmas reformu, kas ļautu uzlabot prasmju atbilstību darba tirgus prasībām un aptvertu skolu, uzņēmumu un sociālo partneru partnerību; veikt aktīvus darba tirgus pasākumus, paredzot arī lielāku atbalstu un stimulus, kas rosina jauniešus pieņemt darba piedāvājumu; novērtēt tiesību aktu, kas regulē darbavietu aizsardzību un atlaišanu no darba, ietekmi; atbalstīt jauniešu uzņēmējdarbību.

⁽²⁶⁾ Skatīt EESK pašlaik gatavoto atzinumu par tematu "Augstākās izglītības modernizācija" (vēl nav publicēts OV), EESK atzinumu par tematu "Jauniešu nodarbinātība, tehniskās prasmes un mobilitāte" (OV C 68/11, 6.3.2012.), ziņotāja — Andersen kdze, un EESK atzinumu par tematu "Pēcvidusskolas profesionālā izglītība un apmācība kā pievilcīga alternatīva augstākajai izglītībai" (OV C 68/1, 6.3.2012.), ziņotāja — Drbalová kdze.

⁽²⁷⁾ Skatīt COM(2011)933, "Jaunatnes iespēju iniciatīva".

5.8. *Ilgtermiņa bezdarba mazināšana un saiknes ar darba tirgu atjaunošana*

5.8.1. Tā kā ieilgušās krīzes apstākļos darbaspēka pieprasījums nepalielinās, palielinās ilgtermiņa bezdarbs, kas savukārt rada nopietnas grūtības iekļauties darba tirgū un palielina nodarbināto nabadzību. **EESK iesaka dalībvalstīm īpašu uzmanību veltīt pārejas posma darba tirgus izveidei un šā darba tirgus ietvaros ar publisko finanšu līdzekļu palīdzību radīt pietiekami daudz atbilstošu darba vietu.** Tādējādi varētu nodrošināt, ka ilglaicīgiem bezdarbniekiem paveras nodarbinātības iespējas un viņi uzlabo savu zinātību. Tas novērstu nodarbinātu personu nabadzības palielināšanos un ļautu šādām personām netraucēti iekļauties parastajā darba tirgū, kad krīze būs beigusies.

Briselē, 2012. gada 22. februārī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON
